

Een Rotterdamse knorrepos voor Het Natuurhistorisch

Bram Langeveld [conservator, Natuurhistorisch Museum Rotterdam; langeveld@hetnatuurhistorisch.nl]

Arthur Oosterbaan [conservator, Ecomare; arthuroosterbaan@ecomare.nl]

Begin september 2017 ving de ervaren binnenvisser Peter de Man in de Botlekhaven een vis die hij nooit eerder had gezien. De vis die hij tussen de zeebaarzen in zijn stand want aantrouf knorde bij aanraking en trilde daarbij alsof het een mobieltje was. De vangst had wel wat weg van een zeebaars, maar met een hogere rug en opvallende bruine schuine strepen op de flanken. Het raadsel werd gelukkig snel opgelost toen Arthur Oosterbaan de vis vanaf foto's en een filmpje herkende als een knorrepos, een zeldzame exotische vissoort. Hij bracht Bram Langeveld op de hoogte en de vis kon snel veiliggesteld worden voor de museumcollectie (aanwinstnummer 17-158; NMR 9979-1815).

Knorrepos

De knorrepos (*Micropogonias undulatus*) dankt zijn naam aan het kenmerkende geknor dat de vis uitstoot bij aanraking. Het dier maakt dit geluid door spieren rond zijn zwemblaas aan te spannen. Op het filmpje dat Peter de Man maakte is dit geknor duidelijk hoorbaar. Dankzij dit belangrijke veldkenmerk en de strepen op de flanken is de soort vrij goed herkenbaar. Deze kustvis komt van origine voor in riviermonden aan de oostkust van Noord-Amerika in het westen van de Atlantische Oceaan en wordt daar tot 55 cm lang. Van het noordelijk deel van de Golf van Mexico tot aan Massachusetts (VS) is het een algemene soort, populair bij beroeps- en pleziervissers. De vis heeft de juiste biologische eigenschappen om zich in nieuwe gebieden te vestigen en te handhaven: een opportunistisch dieet van bodemdierpjes en een brede tolerantie voor temperatuur en zoutgehalte (Stevens *et al.* 2004).

Exoot

De knorrepos werd voor het eerst in 1998 aan onze kant van de Atlantische Oceaan aangetroffen: een garnalenvisser ving een exemplaar van 14,6 cm lengte in de Belgische kustzone. In 2001 werd er nog een exemplaar gevangen: een 13,3 cm lange vis uit het Antwerpse havengebied, vlakbij de

grens dus (Stevens *et al.* 2004). De eerste Nederlandse meldingen volgden al snel: in de Waddenzee werd in 2003 een 16 cm lang exemplaar gevangen door een

garnalenvisser; in het Noordzeekanaal doken in 2004 twee exemplaren (16,4 en 17,2 cm) op in een fuik (Dekker *et al.* 2005). Daarna was het lange tijd

▲ De knorrepos (links) tussen de zeebaarzen. (Peter de Man)

▲ Knorrepos, Rotterdam, Botlek, NMR 9979-1815. (Bram Langeveld)

rustig op knorreposgebied, met slechts één waarneming in 2008 in Amsterdam (waarneming.nl). In 2014 werd nog een exemplaar aan een hengel gevangen in het Schelde-Rijnkanaal (vlakbij de tweede Belgische melding; Van Delft *et al.* 2015) en in een fuik van het NIOZ bij Texel (waarneming.nl). Ook in Rotterdamse wateren, het Europoortgebied, zijn sinds kort hengelvangsten bekend (in ieder geval uit 2014; Dohmen 2015). Hoe deze exoten ooit in Europees water beland zijn is onduidelijk, maar transport in ballastwater van schepen is een mogelijkheid.

Vestiging

De eerste Nederlandse knorrepossen waren vrij klein en slechts 1 jaar oud (Dekker *et al.* 2005). Inmiddels worden met enige regelmaat aanzienlijk grotere exemplaren gevangen, met name in het Noordzeekanaal. Daar is zelfs een vis van 43 cm lengte gevangen (Janssen 2016). Maar ook uit het Europoortgebied zijn flinke exemplaren bekend.

Het hengelrecord staat op 30,5 cm met een gewicht van 396 gram (Secretariaat NCRZ 2016). NMR 9979-1815 gaat daar ver overheen: 37 cm lengte bij een gewicht van 800 gram. De soort kan zich blijkbaar handhaven in onze kustwateren, plant zich hier voort en breidt haar areaal uit.

Meer waarnemingen?

Natuur is dynamisch en verandert dus constant. Dat geldt zeker voor de natuur in verstedelijkte gebieden: menselijke activiteiten brengen allerlei soorten binnen of beïnvloeden soorten die er al leven. Dat levert interessante waarnemingen en een soort natuurlijke experimenten op. Hoewel op het eerste gezicht een stuk minder zichtbaar, gebeurt dat natuurlijk ook onder water. De vestiging van de knorrepos in de Rotterdamse haven is een mooi voorbeeld daarvan. Wij zijn natuurlijk benieuwd of de vis hier vin aan de grond weet te houden en kijken uit naar meer waarnemingen. ◀

Literatuur

- Delft, J. van, J. Kranenborg, A. de Bruin, P. Frigge, 2015 - Waarnemingen-overzicht 2014 - RAVON 17(4), bijlage: 1-32
- Dekker, W., N. Daan, H.J.L. Heessen, W. van der Heij, 2005 - De Knorrepos *Micropogonias undulatus* (L.), een nieuwe vissoort in Nederland - De Levende Natuur 106(2): 66-67
- Dohmen, P., 2015 - Ombervis of Knorrepos? - Zeehengelsport 339: 6-11
- Janssen, A., 2016 - Knorrepos - HVZ Nieuws 2016(5): 11
- Secretariaat NCRZ, 2016 - Nederlandse Commissie Record Zeevissen (NCRZ) Jaarverslag 2015 - Zeehengelsport 346: 37-42
- Stevens, M., G. Rappé, J. Maes, B. van Asten, F. Ollevier, 2004 - *Micropogonias undulatus* (L), another exotic arrival in European waters - Journal of Fish Biology 64: 1143-1146

Vriend worden?

U leest Straatgras en bezoekt het museum ongetwijfeld regelmatig, maar wist u dat u ook Vriend kunt worden van Het Natuurhistorisch? Als Vriend bent u donateur van de Stichting Vrienden van het Natuurhistorisch Museum Rotterdam. Die stichting biedt het museum financiële steun bij bijzondere aankopen, speciale tentoonstellingen en publicaties. Voor minimaal 35 euro per jaar bent u Vriend. Dat vinden wij fijn, en voor u als Vriend heeft dat een aantal voordelen, waaronder ook korting bij Diergaarde Blijdorp:

- een Vriendenkaart, goed voor gratis doorlopende toegang tot het museum met het gezin;
- twee keer per jaar ons papieren museumtijdschrift Straatgras op de deurmat, en per e-mail Het Natuurhistorisch Nieuws;
- uitnodigingen voor openingen van tentoonstellingen en de speciale Vriendenmiddag.

Op vertoon van de Vriendenkaart heeft u bovendien samen met maximaal drie gezinsleden en zo vaak u maar wilt 25% korting op de reguliere toegangsprijs van Diergaarde Blijdorp.

Aanmelden als Vriend kan via onze website www.hetnatuurhistorisch.nl bovenaan rechts: 'word vriend'.